

Yeşim Nalçacı

<https://orcid.org/0009-0002-8784-1728>

Teacher, Ahmet Şimşek Primary School, Türkiye, yesimnalcacı8@gmail.com

İbrahim Turhan

<https://orcid.org/0009-0008-5679-0036>

Teacher, Ertuğrul Gazi Secondary School, Türkiye, ben_lion2003@hotmail.com

İsmail Güzel

<https://orcid.org/0009-0005-7728-0404>

Branch Manager, Yenışehir District Directorate of National Education, Türkiye, ismailguzel22@gmail.com

Ali Haydar Emrem

<https://orcid.org/0009-0002-8539-889X>

School Principal, Yenitaskent Yusuf Bayık Primary School, Türkiye, alihaydaremrem@gmail.com

Atf Künyesi | Citation Info

Nalçacı, Y., Turhan, İ., Güzel, İ. & Emrem, A. H. (2025). Meslek Etiği ve Öğretmenlik Meslek Etiğine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 12 (1), 378-392. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15618915>

Meslek Etiği ve Öğretmenlik Meslek Etiğine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi

Öz

Eğitim, gerçekten insanların bakış açısını geliştirmesi, huzura ulaşması ve üst kademelerde yer edinmeleri için çok önemlidir. Eğitim sayesinde insanlar, bilgi ve becerilerini artırarak kendilerini geliştirirler. Eğitim ayrıca, insanların kişisel ve toplumsal değerleri, önyargıları ve kültürel farklılıklar konusunda daha bilinçli olmalarını sağlar. Ülkelerin gelişimi açısından da eğitim çok önemlidir. Sonuç olarak, eğitim, hayatın her anında ve her alanında olması gereken bir süreçtir. İnsanların ve ülkelerin geleceklerini şekillendiren en önemli faktörlerden biridir. Bu çalışmanın sonuçları, Türkiye'deki eğitim sistemi ve öğretmenlerin meslek etiği konusundaki durumunu açıklayacak ve önemli öneriler sunacaktır. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda, Türkiye'deki eğitim sistemi ve öğretmenlerin meslek etiği konusunda gerekli düzenlemelerin yapılması ve öğretmenlerin mesleki gelişimlerini desteklemek için çeşitli

programlar ve kaynaklar sunulması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Bu Dönem Projesi yazımında kaynak taramasına yer verilmekle birlikte nicel ve nitel araştırma yöntemlerine başvurulmuş ve etik kavramı ve öğretmenlerin mesleki etik davranışlara ilişkin görüşlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada Mersin merkez ilçelerinde çalışan öğretmenden oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi, evrenden tesadüfî örnekleme yoluyla ile belirlenen 97 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırma verilerinin analizinde; aritmetik ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır. Ayrıca araştırmada, t-testi, ANOVA testi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular analiz edilerek, öğretmenlerin etik davranışlarına ilişkin görüşleri ve farklı değişkenler arasındaki ilişkiler ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Etik, Öğretmenlik Meslek Etiği, Öğretmen eğitimi, Eğitim Sistemi

Determination of Teachers' Views on Professional Ethics and Teaching Professional Ethics

Abstract

Education is really very important for people to improve their perspective, to reach peace and to gain a place in the upper levels. Through education, people improve themselves by increasing their knowledge and skills. Education also makes people more aware of personal and social values, prejudices and cultural differences. Education is also very important for the development of countries. As a result, education is a process that should be in every moment and in every field of life. It is one of the most important factors shaping the future of people and countries. The results of this study will explain the status of the education system and teachers' professional ethics in Turkey and provide important recommendations. In line with the results obtained, it emerges that necessary arrangements should be made regarding the education system and teachers' professional ethics in Turkey and various programmes and resources should be provided to support teachers' professional development. In the writing of this Term Project, quantitative and qualitative research methods were used in addition to the literature review and it was aimed to examine the concept of ethics and teachers' views on professional ethical behaviours in terms of some variables. In the study, teachers working in the central districts of Mersin were included. The sample of the study consists of 97 teachers who were determined by random sampling from the population. In the analysis of the research data; arithmetic mean, standard deviation, frequency and percentage values were calculated. In addition, t-test and ANOVA test were used in the study. By analysing the findings obtained, teachers' views on ethical behaviours and the relationships between different variables were revealed.

Keywords: Ethics, Teaching Professional Ethics, Teacher Education, Education System

Giriş

Etik, özellikle de meslek etiği, günümüzde giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Meslek etiği, bir mesleğin hedefleri ve değerleri doğrultusunda davranmayı ve mesleki sorumlulukları yerine getirmeyi amaçlayan bir disiplindir. Özellikle öğretmenlik mesleği gibi toplumsal sorumluluk taşıyan mesleklerde, meslek etiği çok önemlidir. Eğitim sistemi içindeki

öğretmenler, öğrencilerin eğitim ve gelişimini şekillendirmede önemli bir rol oynamaktadır (Çelikten, Şanal & Yeni, 2005). Bu nedenle, öğretmenlerin etik değerleri ve meslek etiği ilkeleri doğrultusunda hareket etmeleri son derece önemlidir. Öğretmen eğitimi programları da bu konulara ağırlık vermektedir. Öğretmenlerin görüşleri ve deneyimleri de meslek etiği konusunda yapılan araştırmalarda dikkate alınmaktadır. Günümüzde birçok meslek dalı ile ilgili etik kurallar belirlenmekte ve meslekte çalışanların bu ilkelere uymaları beklenmektedir. Meslek etiği, toplumsal iş bölümünün ortaya çıkması ve bununla beraber bazı işlerin bazı kişiler tarafından daha ustalıkla, daha adil bir şekilde yapılabilmesi sonucunda gelişen meslek sahibi olma süreci ile birlikte doğmuş ve gelişme göstermiştir (Aydın, 2006). Öğretmenlerin meslek hayatları boyunca karşılaşılabilecekleri etik sorunlar konusunda bilinçli olmaları, meslek etiği ilkelerini bilmeleri ve uygulamaları önemlidir. Bu durum özellikle öğretmen eğitiminde vurgulanmalıdır. Etik dışı davranışların farkında olunması ve problemlerle karşılaşıldığında uygun davranış şekillerinin bilinmesi, öğrenci-öğretmen ilişkilerinde güven ve saygıyı artıracaktır. Bu nedenle öğretmenlerin etik davranışları ve karşılaştıkları problemlere nasıl yaklaşacakları konusunda eğitim almaları gerekmektedir. Bu çalışmada öğretmenlerin meslek etiği ve etik dışı davranışlarına ilişkin algıları farklı demografik değişkenlere göre analiz edilecektir. Bu çalışma, öğretmenlerin mesleki etik bilincini ve etik karar verme süreçlerini anlamak ve geliştirmek için önemli bir adım olacaktır. Ayrıca eğitim sistemi ve öğretmen eğitimi konularında politika yapıcıların ve eğitimcilerin dikkate alabilecekleri sonuçlar elde etmeyi amaçlamaktadır.

Alt problemler, öğretmenlerin öğretmenlik mesleği etiği konusundaki düşüncelerinin demografik faktörlere göre nasıl değiştiğini analiz etmek için belirlenmiştir. Bu faktörlerin, öğretmenlerin meslektaşları ve öğrencileriyle olan ilişkileri, görevle ilgili sorumlulukları ve genel görüşleri üzerinde etkisi olup olmadığını belirlemeyi amaçlamaktadır. Cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi ve kıdeme göre farklılıkların varlığı incelenecektir:

- Cinsiyete göre farklılık var mıdır?
- Eğitim durumuna göre farklılık var mıdır?
- Kıdeme göre farklılık var mıdır?

Araştırma sonuçlarına dayanarak, öğretmenlerin mesleki etik konusunda görüşlerinde farklılıklar olduğu ortaya çıkmış olabilir. Bu farklılıkların belirlenmesi, öğretmen eğitimi programlarında veya mesleki gelişim programlarında dikkate alınarak, öğretmenlerin meslek hayatları boyunca daha etik davranışları için gerekli önlemlerin alınmasına yardımcı olabilir. Ayrıca, öğretmenlerin etik davranışlarının önemi ve meslek etiği ilkelerinin öğretilmesi de bu

çalışmanın sonuçlarından biri olabilir.

Bu araştırmanın amacının öğretmenlerin mesleki etik davranışlar hakkındaki görüşlerini incelemek ve demografik değişkenlere göre farklılıkları tespit etmek olduğu belirtilmektedir. Bu araştırmanın sonuçları öğretmenler için etik davranış düzeyinin belirlenmesine ve öğretmen yetiştirme programlarının içeriğine etik konuların eklenmesine katkı sağlayabilir. Ayrıca, bu araştırmanın sonuçları ilgili alanlarda çalışan araştırmacılara da güncel bir kaynak sunarak yeni tartışma ve bakış açısı sağlayabilir. Bu nedenle, bu araştırmanın eğitim ortamına katkı sağlayacak bir çalışma olduğu sonucuna varılabilir.

Günümüzde hızla ilerleyen yaşam koşulları ve eğitim ortamına uyum sağlamak için bazı ilkelere hassasiyetle önem vermek, amaçlara ulaşmada yol gösterici olacaktır. Etik ilke ve değerler bu ilkelerin en önemlilerindendir. Özellikle de eğitim ortamında etik değerlere uygun davranışlar sergilemek, öğretmenlerin toplumda örnek olmalarını ve gelecek nesillere iyi bir örnek teşkil etmelerini sağlar. Bu sayede öğrenciler, öğretmenlerinin davranışlarını örnek alarak etik değerlere uygun davranışlar sergileyebilirler. Öğretmenlerin etik değerlere uygun davranışları, aynı zamanda velilerin ve toplumun güvenini kazanmalarına yardımcı olur ve okulun başarısına olumlu bir şekilde yansır. Bu bağlamda, öğretmenlerin mesleki etik davranışlarının önemi büyüktür. Öğretmenlerin etik ilkelere uygun davranışları, öğrencilerin öğrenim sürecini olumlu bir şekilde etkilerken, aynı zamanda toplumda da saygınlık kazanmalarını sağlar. Bu nedenle, öğretmenlerin mesleki etik davranışlarına ilişkin araştırmalar yapmak ve bu konuda farkındalık oluşturmak son derece önemlidir. Yöneticilerle, velilerle, öğrencilerle ve diğer çevreyle etkili bir şekilde iletişim içinde olan öğretmenler sağlam gelecek nesiller anlamına gelmektedir. Bu çalışmada Öğretmenlerin mesleki etik davranışları hakkındaki görüşleri incelenerek, mesleki etik davranışların hizmet ve adalet niteliğinin yükselmesine katkı sağlaması hedeflenmektedir. Araştırma sonuçları, öğretmenlerin mesleki etik davranışlarının farkında olmalarına ve etik dışı davranış alışkanlıklarının en aza indirilmesine katkıda bulunacak. Bu da geleceğimizi şekillendirecek olan insanları yetiştiren öğretmenlerin mesleki etik davranışlarına daha fazla önem vermelerine ve eğitim sistemi içinde etik konuların yer aldığı programların geliştirilmesine yönelik adımlar atılmasına katkı sağlayacaktır. Araştırma, Türkiye’de mesleki etik alanında yapılan çalışmaların azlığı nedeniyle önemli bir boşluğu dolduracak ve öğretmenlik meslek etiği ile ilgili yapılan ilk araştırmalardan biri olma özelliği taşıyacaktır.

1. Kurumsal Çereve

1.1. Etik

Etik, bireylerin ve toplumların doğru ve yanlış davranışları tanımlamalarına dair

kavramları içeren bir felsefi disiplindir diyebiliriz. Etik, bir kişinin neyin doğru veya yanlış olduğunu belirlemesine ve bu doğru veya yanlış davranışlara göre hareket etmesine yardımcı olur. Etik kavramları, birçok farklı kültür, din, felsefe ve birçok disiplin tarafından konu olarak alınır. Etiğin önemini kavramaya başlayan ülkemizde çoğu meslek dalı bu alanda çalışmalar yapmaya başlamışlardır ve kendi meslek dallarının gelişimine katkıda bulunmaktadır (Aydın, 2006). Etik sözcüğü, Yunanca “karakter”, “adet”, “usul” veya “gelenek” anlamına gelen “ethos” (Köknel, 1996), sözcüğünden üreyen bir sözcüktür. Ethos’tan üretilen “ethics” kavramı da, ideal ve soyut olana işaret ederek, ahlak kurallarının ve değerlerin sonucu olarak ortaya çıkmaktadır (Aydın, 2006).

1.2. Eğitim ve Öğretimde Etik

Eğitim ve öğretimde etik, öğrenme-öğretme sürecinde etik değerlerin ve ilkelerin önemiyle ilgilidir. Eğitim ve öğretimde etik, öğretmenlerin, öğrencilerin, velilerin ve diğer paydaşların etik sorumluluklarını ve davranış standartlarını belirler. Öğretmenler, öğrencilerin akademik ve kişisel gelişimlerine yardımcı olmaktan mutluluk duyarlar ve bu süreçte etik değerlerin önemini anlamalıdır. Öğretmenler, öğrencilere dürüstlük, saygı, adalet ve sorumluluk gibi etik değerleri öğretmeli ve örnek olmalıdırlar (Harvey, 2004). Örnek olacakları bu davranışlar etik kavramları da aynı zamanda ifade etmektedir. Öğrenciler de eğitim ve öğretimde etik değerlerin önemini anlamalıdır. Öğrenciler, öğrenme sürecinde dürüst olmalı, diğer öğrencilerin haklarına saygı göstermeli ve öğretmenlerine karşı saygılı ve saygın davranışlar sergilemelidirler. Öğretmen ve öğrenci ilişkisinde etik kurallar da önem arz eder. Eğitim ve öğretimde etik, ayrıca velilerin ve diğer paydaşların da etik davranışlarını belirler. Veliler, öğrencilerin eğitim ve öğretiminde aktif bir rol oynarlar ve öğrencilerin başarısı için etik davranışlarına özen göstermelidirler. Diğer paydaşlar da eğitim ve öğretim sürecinde etik sorumluluklarını yerine getirmelidirler. Eğitim ve öğretimde etik, öğrencilerin ve toplumun gelecekteki liderlerini yetiştirmek için önemlidir. Etik davranışlar, öğrencilerin kişisel ve akademik gelişimlerini sağlamak için gereklidir ve aynı zamanda toplumda saygın, dürüst ve sorumlu bir birey olmalarını sağlar (Torlak, 2001).

1.3. Öğretmenlik Mesleğinde Etik

Her mesleğin kendine özgü özellikleri ve o meslekte olmak için gereklilikleri vardır. Burada dikkate alınması gereken husus, her meslekle ilgili, meslekte çalışanlar tarafından bu gereklilikler ve niteliklerin bilinmesi gerekliliğidir (Kırbaş & Çevik, 2017). Bu konu, özellikle söz konusu meslekte çalışanlar ve çalışmayı düşünenlerle o mesleğe ait gereklilikler arasındaki uyum derecesinin belirlenmesi açısından da önemlidir. Çünkü meslek etiği her şeyden önce, o

mesleği sürdürenlerin mesleğin gerektirdiği nitelik ve özelliklere ne derecede sahip olup olmadığıyla yakından ilgilidir (Torlak, 2001: 84). Meslek etiği açısından mesleğin gerektirdiği özelliklere sahip olma yanında yapılan işe kendini adama, o işte en iyi olmaya çalışma ve meslek onuruna sahip çıkmanın da önemli bir konu olduğudur. Diğer taraftan meslek sahibi olmanın o kişiye sağladığı birçok imkândan de söz etmek olasılığıdır (Arslan, 2001). Onurlu bir meslek dalı olan öğretmenlik en çokta adalet konuları ele alınır. Çünkü öğretmenler adaletli olmaya itilir (Selimoğlu, 2006). Gün içerisinde o kadar çatışma ve olaylarla ilgilenir ki arabulucu olmak zorundalığı artık onunla bütünleşmiştir. Dolayısıyla etikte toplumu ilgilendiren bir kavram olarak baktığımızda mesleğimiz gereği bizi en çok anlatan kavram olmalıdır. Etik ahlak, adalet, güzel ve onurlu davranışları anlatır (Hermond, 2005). Öğretmenlik mesleği, toplumun en saygın mesleklerinden biridir. Öğretmenler, öğrencilerin hayatında önemli bir rol oynarlar ve gelecekteki toplum liderlerinin yetiştirilmesinde büyük bir sorumluluk üstlenirler. Bu nedenle, öğretmenlerin etik davranışları son derece önemlidir. Öğretmenler, öğrencilerine iyi bir örnek olmalıdır. Etik değerlere uygun davranışlar sergilemeli ve öğrencilerin de bu değerleri öğrenmesine yardımcı olmalıdırlar. Öğretmenler, öğrencileriyle aralarındaki ilişkiyi doğru bir şekilde yönetmeli ve öğrencilerin güvenini kazanmalıdırlar.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Yöntemi

Öğretmenlerin benimsedikleri eğitim felsefelerinin bazı değişkenlere göre tespit etmeyi amaçlayan bu çalışmada “İlişkisel Tarama Modeli” kullanılmıştır. (Yıldırım ve Şimşek, 2018). İlişkisel tarama modeli geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır.

2.2. Veri Toplama Araçları

a. Demografik Bilgiler Formu: Öğretmenlere ait demografik bilgileri toplamaya yönelik olan bu formda; cinsiyet, kadro durumu ve kıdem gibi özellikler yer almaktadır.

b. Öğretmen Etik Davranışlar Ölçeği: Veri toplama aracının geliştirilme sürecinde “Öğretmen ve Yöneticilerde Etik” konusunda yapılan bir proje çalışmasında (Aslan ve ark., 2009) öne çıkan etik ile ilgili kavramlar dikkate alınmış, ayrıca konu ile ilgili literatür taraması da yapılmıştır. Ölçme aracının ilk formu, 5’li Likert tipinde hazırlanmış 48 maddeden oluşmuştur.

2.3. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni 2022-2023 eğitim öğretim yılında Mersin merkez ilçelerinde görev yapan öğretmenlerden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini, evrenden tesadüfî örnekleme yoluyla ile belirlenen 97 öğretmenlerden oluşmaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri

Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	77	77,7
Erkek	20	22,3
Eğitim Durumu		
Lisans	70	72,0
Yüksek Lisans	27	28,0
Kıdem Düzeyi		
1-9	14	15,0
10-19	35	36,0
19 ve üstü	48	48,0

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri SPSS- 22.0 programına aktarıldıktan sonra verilerin normalliğine ilişkin analizler yapılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterdikleri sonucuna varılmıştır. Araştırma verilerinin analizinde: aritmetik ortalama, standart sapma, frekans, yüzde değerleri hesaplanmıştır. Ayrıca araştırmada, t-testi ve ANOVA testi kullanılmıştır.

3. Bulgular

3.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Öğretmenlik Mesleği İle İlgili Etik Kavram Görüşleri ile İlgili Bulgular

Bu bölümde öğretmenlik mesleği ile ilgili etik kavram görüşleri hakkında bilgi verilecektir.

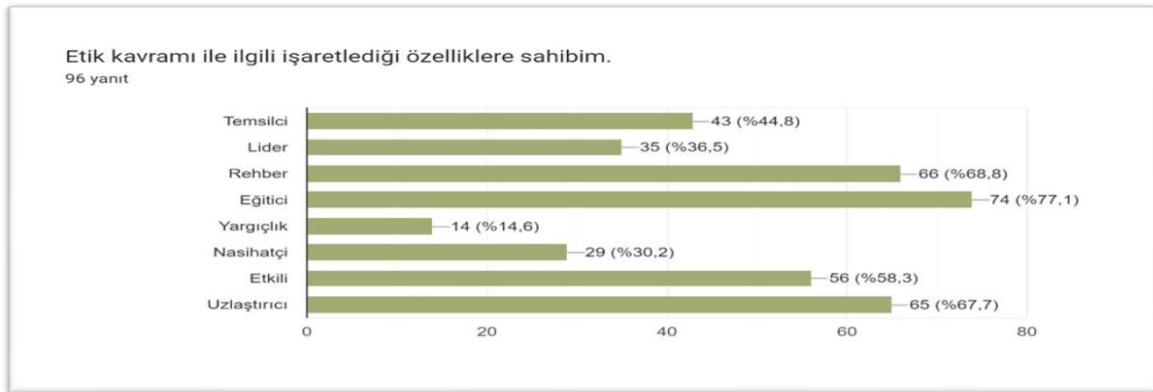
Tablo 2. Etik Kavramı Hakkında Görüşlerle İlgili Bulgular

	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
Etik Kavramı Hakkında Görüşler			
Etik kavramı ile ilgili yeterli bilgiye sahibim.	81	16	0
Etik kavramı ile ilgili davranışları gözlemleyebilirim.	82	15	0

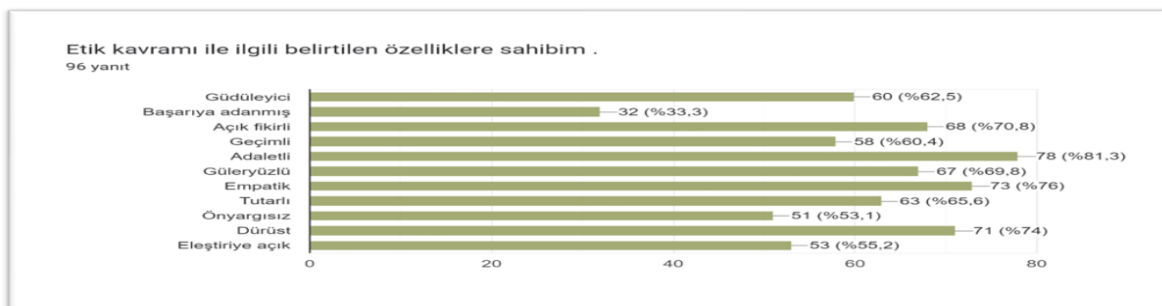
Eğitim ve öğretimde etik kavramı ile ilgili bilgi ve davranışa sahibim.	79	18	0
Etik davranışlar konusunda kendimi geliştirebilirim.	86	9	1

Etik kavramı ile ilgili yapılan bulgulara etik kavramına öğretmenlerimizin hâkim olup olmadıkları ile ilgili görüşlerin alınmıştır. Öğretmenlerimiz etik kavramı ile ilgili ne biliyor ve anket sorularına nasıl cevap verecekler konusuna değinerek anketin güvenilirliği artırılmıştır. Etik kavramı ile ilgili bulgulara bakıldığında öğretmenlerimiz etik kavramı ile ilgili yeterli bilgiye sahip olup olmadıklarına ilişkin 81 kişi bilgisi olduğunu 16 kişi kararsız olduğunu ama kavramla ilgili bilgisini yetersiz gören öğretmen olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu da bize bulguların araştırma açısından yeterli ve güvenilir olduğunu göstermektedir. “*Etik kavramı ile ilgili davranışları gözlemleyebilirim.*” anket sorusuna öğretmenlerimizin 82’si katılıyorum, 15’i ise kararsızım cevabını vermiş olup; etik davranışları gözleme konusunda hiç bilgisi olmadıklarını düşünmemektedirler. Bu bulgulara dayanarak öğretmenlerimiz anket için gerekli etik bilgilere sahip olduklarını ve etik kavramı ile ilgili görüşlere verecekleri cevaplara güvenilir sonuçlar vereceklerdir.

Tablo 3. Etik Kavramı ile Sahip Olunan Özelliklere Ait Bulgular

Öğretmenlerimiz etik kavramı ile ilgili temsilci, lider, rehber, eğitici, yargıçlık, nasihatçi, etkili, Uzlaştırıcı özelliklere sahip olup olmadıklarına ilişkin görüşlerini paylaşmışlardır. Bu

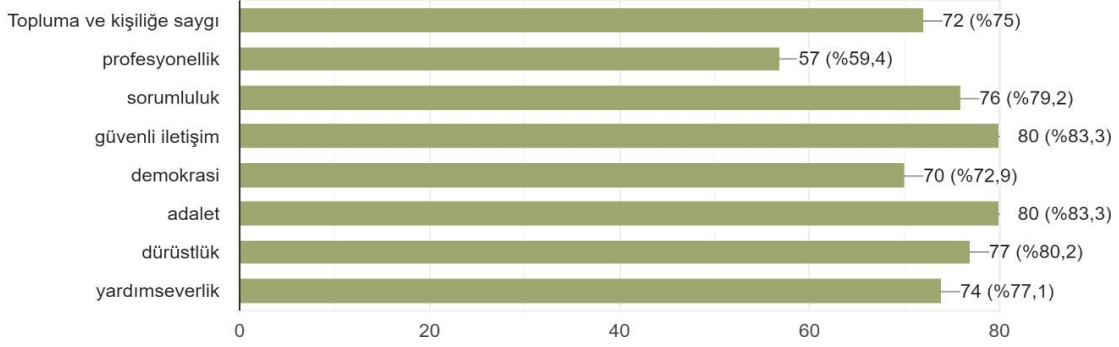
görüşler içerisinde etik kavramı kişisel olarak çok farklılaştığı için cevaplar farklılık göstermiştir. Fakat etik kavramına dair anketin bir önceki bölümünde bilgiye sahip oldukları için iki özellik dışında yüzdelik dilimleri birbirine yakındır. En yüksek özellik meslek gereği ile adaletli özelliğidir. Çıkan bu sonuç etik kavramına ne kadar da uyan bir özelliktir. Etik deyince ilk akla gelen adaletli olma özelliği öğretmenler tarafından da benimsenmiş olup sonuçların güvenliğini desteklemektedir. Onun ardından eğitcilik kavramına 74 (%77,1) yanıt verilmiştir. Eğitcilik kavramı etik kavramı ve mesleğimizin de gereği olduğu için anketi güvenilir kılmaktadır. Empatik olma özelliğine 73 (%76) cevap verilmiştir. Onun ardından en önemli etik kelimesi çok iyi tanımlayan birdiğer kavram ‘dürüst’ olma kavramı 71 (%74) cevaplandırılmıştır. Açık fikirli 68 (%70,8) güler yüzlü 67 (%69,8) cevap sayısı ile kavramları devamında geçmektedir. Eğitciliğin diğerk bir rolü ve ayrılmaz parçası olan rehber olma özelliği de 66 (%68,8) yanıt alarak etik kavramı ile ilgili görüşlere katkı sağlamaktadır. Uzlaştırıcılık özelliğine 65 (%67,7) yanıt verilmiştir. Uzlaştırıcılık süreci, taraflar arasında dürüstlük, açıklık ve saygı gibi etik prensiplere dayanır. Uzlaştırıcının etik davranması, tarafların güvenliğini kazanmasına ve sürecin başarılı bir şekilde tamamlanmasına yardımcı olur. Tutarlılık kavramı 63 (%65,6) cevap sayısı alarak dürüstlük kavramına da yakın yüzde ile güvenilirliği göstermektedir. Güdüleyici olma özelliği 60 (%62,5) cevaplandırılmıştır. Geçimli olma kavramına 58 (%60,4) kişi ‘Katılıyorum’ cevabını vermiştir. Etkililik özelliği de uzlaştırıcılıkla yakın bir özellik olup birbirine yakın yanıtlar almıştır. Etkililik özelliği 56 (%58,3) yanıt almıştır. Eleştiriye açık olma kavramına 53 (%55,2) kişi yanıt vermiştir. Önyargısız olma kavramı ile ilgili 51 (%53,1) kişi ‘Katılıyorum’ cevabını vermiştir. Temsilcilik özelliği 43 (%44,8) yanıt almıştır. Temsilciler, etik davranışları ile birlikte, temsil ettikleri kişi veya grupların çıkarlarını koruyabilirler. Bu, temsilcilerin başarılı bir şekilde görevlerini yerine getirmelerine ve toplumun güvenliğini kazanmalarına yardımcı olur. Liderlik davranışı 35 (%36,5) yanıt almıştır. Öğretmenlerin etik davranışları içerisinde olması gereken bir özelliktir. Liderlerin etik davranışları, liderin toplumda saygın bir konumda kalmasına ve liderin çevresindeki insanların güvenliğini kazanmasına yardımcı olur. En düşük yanıt değerleri nasihatçi 29 (%30,2) ve yargıçlık 14 (%14,4) özelliklerine aittir. Bazı öğretmenlerimiz etik kavramı konusunda kararsız olduklarını görüşlerinde belirtmişlerdi. Etik kavramı olumlu bir kavram gibi gözükürken bu iki kavram olumsuz gözükmektedir. Gönümüz toplumunda yargıçlık ve nasihat eden olarak algılanan kavramlar aslında tam da etik kavramı için olumsuzluk içermez. İyi bir nasihat vermek hem karşı tarafa yardımcı olacak hem de onun ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde verilmelidir. Empati kurarak yapılmalıdır. Öğretmenlerimizin bu kavrama verdikleri

yanıtlardan olumsuz anladıklarını düşünebiliriz. Yargıçlık adaleti savunan olarak düşündüğümüzde olumlu anlamı vardır. Yargıçlık etik davranışları, hukukun uygulanması ve adaletin sağlanması açısından büyük önem taşır.

Tablo 4. Öğretmenlik Mesleğinde Etik Kavramı ve Davranışlarla İlgili Bulgular

Öğretmenlik meslek etiği ile ilgili belirttiğim davranışlara sahibim.

96 yanıt

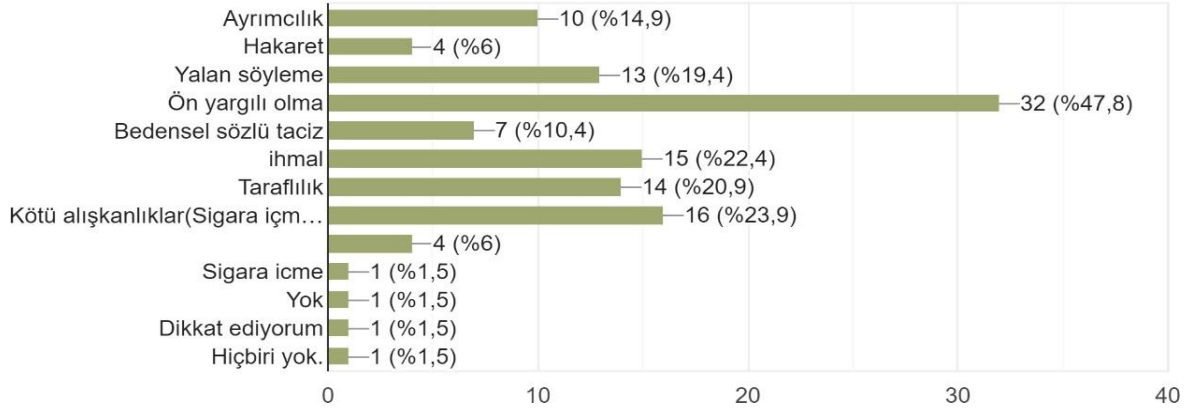

Öğretmenlerin mesleki etik davranışları, öğrencilerin eğitim hayatlarını ve toplumda yer alacakları geleceklerini doğrudan etkiler. Öğretmenlerin mesleki etik davranışları, öğretmenlerin öğrencilere karşı sorumlu ve saygılı olmalarını, mesleki gelişimlerine katkı sağlamalarını ve toplumda örnek bir rol model olmalarını gerektirir. Tablo 4' teki bulgulara göre 80 (%83,3) kişi adalet ve sorumluluk kavramına, 77 (80,2) kişi dürüstlük kavramına, 76 (79,2) kişi sorumluluk kavramına, 74 (77,1) yardımseverlik kavramına, 72(%75) kişi toplum ve kişiliğe saygı kavramına, 70 (%72,9) kişi demokrasi kavramına ve 57 (%59,4) kişi profesyonellik kavramına yanıt vermişlerdir. Etik ve adalet birbirini tamamlayan kavramlardır. Etik, doğru ve yanlış arasındaki ayrımı yapmak için kullanılan bir kavramdır. Etik, kişilerin doğru olanı yapmasını ve yanlış olanı yapmamasını teşvik eder. Adalet ise, doğru ve yanlış arasında seçim yaparken, tüm tarafların eşit olarak değerlendirildiğinden emin olunmasını sağlar. Bu sebeple adalet kavramının yüksek çıkması güvenilirliğin yüksek olduğunu gösterir. Etik ve sorumluluk, birbirini tamamlayan kavramlardır. Etik, doğru ve yanlış arasındaki ayrımı yapmak için kullanılan bir kavramdır. Etik, kişilerin doğru olanı yapmasını ve yanlış olanı yapmamasını teşvik eder. Sorumluluk ise, kişilerin eylemlerinin sonuçlarına katlanması gerektiği anlamına gelir. Örneğin, bir öğretmenin etik davranışı, öğrencilerin eğitimine öncelik vermesidir. Bu etik davranış, öğretmenin öğrencilerine karşı sorumluluk duymasını gerektirir. Öğretmen, öğrencilerine doğru bilgi ve becerileri sağlamak için sorumlu tutulur. Eğer öğretmen, etik davranışlarını sergilemezse, öğrencilerin eğitimi olumsuz yönde etkilenebilir ve öğretmen, bu sonuçlardan sorumlu tutulabilir.

Tablo 5. Etik Dışı Davranış Özellikleri ve Bulguları

Eğitimde aşağıda belirttiğim etik dışı davranışlara dikkat etmediğim oluyor.

67 yanıt

Etik dışı, kabul edilemez veya doğru olmayan davranışları ifade eden bir terimdir. Etik, insanların doğru ve yanlış arasındaki ayrımı yapmasına yardımcı olan bir kavramdır. Etik ilkeler, insanların birbirlerine saygı duymalarını, dürüst olmalarını, adaletli davranmalarını ve sorumluluklarını yerine getirmelerini teşvik eder. Etik dışı davranışlardan seçtiğimiz bazı özellikler ve görüş sayılarını inceleyelim: Ön yargılı olma özelliği 32 (%47,8), kötü alışkanlıklar 16 (%23,9), ihmal 15 (%22,4), taraflılık 14 (%20,9), yalan söyleme 13 (%19,4), ayrımcılık 10 (%14,9), hakaret 4 (%6) cevaplarını vermişlerdir. Öğretmenlerimizin bazıları bu soruya çekimser kalmıştır. Yaklaşık 3 öğretmenimiz hiçbir özelliği göstermediği görüşüne katılmıştır. Etik dışı davranışlar, genellikle insanların haklarına veya çıkarlarına zarar verebilir. Etik dışı davranışlarda bulunan kişiler, toplum tarafından eleştirilebilir, yasal yaptırımlarla karşı karşıya kalabilir veya mesleki itibarlarını kaybedebilirler.

Sonuç

Etik çok boyutlu bir kavramdır ve farklı açılardan ele alınabilir. Etik, bireylerin ve toplumun doğru ve yanlış, iyi ve kötü olarak algıladığı davranışları belirleyen ve yönlendiren bir kavramdır. Bu nedenle, etik çerçevesinde yenilikçi yaklaşımlarla hem faydacılığı hem de etik olanı sağlayan davranışların benimsenmesi önemlidir. Etik anlayışının tarih boyunca eğitim ortamında kullanıldığı ve eğitimin gelişimine katkı sağladığı doğrudur. Eğitim, bireylerin değerlerini ve etik anlayışlarını şekillendirmeye yardımcı olan bir ortamdır. Eğitim kurumları, öğrencilere doğru ve yanlış arasındaki farkı anlamalarına ve etik davranışlar sergilemelerine yardımcı olmak için etik değerleri öğretir. Sonuç olarak, etik kavramı, bireylerin ve toplumun doğru ve yanlış davranışları belirlemelerine yardımcı olan bir kavramdır. Eğitim kurumları,

öğrencilere etik değerleri öğreterek, doğru ve yanlış arasındaki farkı anlamalarına yardımcı olur ve böylece toplumda etik davranışların geliştirilmesine katkı sağlarlar. Genel olarak, öğretmenler etik kavramını anlamakta ve etik davranışlar sergilemek konusunda bilinçlidirler. Öğretmenler, öğrencilerinin güvenliği ve refahı ile ilgili olarak özel bir sorumluluk taşırlar ve etik davranışların önemini anlarlar. Etik ilkelerin öğretmenlik mesleğinde önemli bir rol oynadığı farkındadırlar ve öğrencilerine doğru ve yanlış arasındaki farkı anlatmaya ve etik değerleri öğretmeye çalışırlar. Anketteki etik kavramı ile ilgili çıkan sonuçlarda da öğretmenlerin mesleki çalışmaları gereği etik kavramına göre davrandıkları görüşlerinden bahsetmiştik. Ancak, her öğretmenin etik kavramına aynı düzeyde hâkim olduğunu söylemek doğru değildir. Bazı öğretmenler etik konusunda daha fazla bilgiye ve farkındalığa sahip olabilirken, bazıları bu konuda daha az bilgiye sahip olabilir. Bu nedenle, öğretmenlerin etik konusunda sürekli olarak kendilerini geliştirmeleri, etik eğitimlerine katılmaları ve etik ilkeleri öğrenmeleri önemlidir. Bu, öğretmenlerin etik davranışları konusunda daha bilinçli ve duyarlı olmalarını sağlar. Öğretmenlerimiz de sürekli kendilerini geliştirmeleri konusuna önem verdikleri için anket sonuçlarında etik ve etik dışı kavramlarla ilgili eğitim almaları gerektiğine de cevap vermişlerdir. Yapılan araştırma ve ölçek uygulamaları sonucunda, araştırmadan aşağıdaki gibi sonuçlara ulaşabildik diyebiliriz:

Bu araştırmanın sonuçları, öğretmenlerin etik olmayan davranışlar hakkındaki görüşlerinin incelenmesi açısından önemlidir. Elde edilen sonuçlar, öğretmenlerin genel olarak etik değerlere saygı gösterdiklerini göstermektedir. Ancak, bazı öğretmenlerin etik olmayan davranışlara karşı daha hoşgörülü oldukları ve bazı öğretmenlerin de bu konuda daha katı oldukları görülmektedir. Elde edilen sonuçlar, öğretmenlerin etik konusunda eğitim almalarının önemini vurgulamaktadır. Bu eğitimler, öğretmenlerin etik davranışları konusunda daha bilinçli ve duyarlı olmalarını sağlayacaktır. Ayrıca, sonuçlar, öğretmenlerin etik davranışlarına ilişkin politika ve yönergelerin geliştirilmesinde de kullanılabilir. Gelecekte yapılacak çalışmalar için de önemli bir kaynak olan bu araştırma, öğretmenlerin etik konusundaki farkındalığını artırmak ve mesleki etiğe uygun davranışları teşvik etmek için bir fırsat sunmaktadır. Bu şekilde, eğitim öğretim ortamında daha sağlıklı bir etik iklim oluşabilir ve öğrencilerin güvenliği ve refahı için gerekli olan etik değerlerin benimsenmesi sağlanabilir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunu lisans mezunları oluşturmaktadır. Öğretmenler kıdem ve cinsiyet açısından ele alındığında, kadınların sayısı erkeklerden fazla, kıdem olarak ise orta yaş grubu ortalamayı oluşturmaktadır. Katılımcı bir grubunun olduğunu söylemek mümkündür. Öğretmenlerin demografik farklılığının etik davranışlar ve etik dışı davranış bilincinin fazla çeşitlenmesine neden olduğu söylenemez. Anket sorularına verilen cevaplar, istisnalar olmakla birlikte, büyük

oranda benzerlikler göstermektedir. Yakın çevre okullarını ele almanın ve aynı kültür içinde eğitim öğretim görevlerinde bulunmanın da böyle bir benzerliğe katkı sağladığı düşünülebilir. Araştırma sorularına verilen cevapların cinsiyetler olarak önemli bir farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır. Öğretmenler arasında etik davranışların ne olduğu konusunda farklı anlayışlar ve yargılar mevcuttur. Bazı öğretmenler, mesleki etik değerlerin sadece yasalara uygun davranmakla sınırlı olduğunu düşünürken, diğerleri etik davranışların daha kapsamlı olduğuna inanır. Öğretmenlerin bazıları, öğrencilerini ayrımcı davranarak veya cinsiyet, ırk, din veya kültür gibi özellikleri nedeniyle önyargılı bir şekilde ele alabilirler. Bu tür davranışlar, öğrencilerin güvenliğini ve refahını etkileyebilir ve eğitim ortamındaki olumsuz bir iklim yaratır. Öğretmenlerin bazıları, iş arkadaşlarına veya öğrencilere karşı taciz, kötü muamele veya şiddet gibi davranışlar sergileyebilirler. Bu tür davranışlar, öğrencilerin ve meslektaşların güvenliğini tehlikeye atar ve etik değerleri ihlal eder. Bu tür etik dışı davranışların varlığı, eğitim ortamındaki güvenliği, öğrencilerin başarısını ve refahını etkileyebilir. Bu nedenle, öğretmenlerin etik konusunda daha bilinçli ve duyarlı olmaları ve mesleki etik değerlere saygı göstermeleri ve bu konuda eğitim almaları gerekmektedir.

Uygulayıcılara Yönelik Öneriler; Öğretmenlere yönelik yaptığımız bu araştırmada öğretmenlerin etik bilgiye sahip olup olmadıkları, etik konusunda neler bildikleri, kendilerinde buldukları etik davranışlar ve etik dışı davranışlarla ilgili görüşler saptadık. Etik kavramı herkes için eşit şekilde geçerlidir ve öğretmenler etik ilkeleri uygularken, hiçbir öğrenciyi diğerlerine tercih etmemeli ve ayrımcılık yapmamalıdır. Kişilik özellikleri veya diğer faktörlerin, öğretmenin etik davranışlarını etkilemesine izin vermek, öğretmenin profesyonelliğine ve öğrencilerin haklarına zarar verebilir. Bu nedenle, her öğretmen etik kavramını aynı standartlarda uygulamalı ve öğrencilerine adil ve eşit davranmalıdır. Bir öğretmen olarak, etik kavramını bilmek ve uygulamak, mesleki sorumlulukların bir parçasıdır. Ancak, öğretmenlerin etik kavramını tam olarak anlaması ve uygulaması her zaman mümkün olmayabilir. Bazı öğretmenler etik konusunda yeterli eğitim almamış olabilir veya farklı kültürel veya sosyal bağlamlarda yetişmiş olabilirler. Bu nedenle, öğretmenlere etik konusunda eğitim vermek ve bu konuda farkındalığı artırmak önemlidir. Ayrıca, okul yönetimi ve meslek örgütleri gibi kurumlar da öğretmenlerin etik davranışlarını gözlemlemeli ve gerektiğinde düzeltici önlemler almalıdır. Sonuç olarak, öğretmenlerin etik kavramını tam olarak anlamaları ve uygulamaları, öğrencilerin güvenliğini kazanmaları ve mesleki itibarlarını korumaları için önemlidir. Etik dışı davranış eğitimi, öğretmenlere etik kavramlarını anlamalarına, bu kavramları uygulamalarına ve etik dışı davranışlardan kaçınmalarına yardımcı olmak için tasarlanmış bir eğitimidir. Bu

eğitim, öğretmenlerin mesleki sorumluluklarını anlamalarına, öğrencilere ve diğer öğretmenlere saygı duymalarına ve adil ve dürüst davranmalarına teşvik etmek için tasarlanmıştır. Etik dışı davranış eğitimi, öğretmenlere etik kuralları, değerleri ve ilkeleri öğretirken, bu kavramların somut örneklerini de sunar. Öğretmenlere, etik dışı davranışların neler olduğu, neden önemli oldukları ve nasıl önlenebileceği konularında bilgi verilir. Bu eğitim, öğretmenlerin mesleki gelişimlerine de katkıda bulunur. Etik dışı davranış eğitimi, öğretmenlere mesleki itibarlarını korumak, öğrencilerin güvenini kazanmak ve etik değerlere uygun davranmak için gerekli olan araçları sağlar.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler; Mersin ilinde Akdeniz ilçesinde öğretmenlerine yönelik olarak yapılan bu çalışmanın aynı öğretmen grubuna ilerleyen zamanlarda tekrar uygulanması zamanla etik kavramı algılarında değişimler olup olmadığını ortaya koyacaktır. Öğretmenlerle etik eğitimi verilmeden önce ve verildikten sonra bu tür bir anketler yapılması etik eğitiminin öğretmen etik algılarını ileri düzeyde değişebildiğini ortaya koyacaktır. Öğretmenleri etik dışı davranmaya zorlayan etmenlerin analiz edilmesi ve konu alan çalışmalarının yapılmasına ihtiyaç vardır. Öğretmenlerin etik dışı kavramlarda net bilgisi olsa da bu konuda net bir bilgiye sahip olmayanlara eğitim verilmesine de ihtiyaç vardır. Bu çalışmalar sonucunda istenmedik davranışları düzeltmeye gidilebilir. Bu çalışmanın öğretmenlerle birlikte öğrencilerle de yapılması çalışmayı daha güçlü kılacaktır. Etik konusunda araştırmalar yapılırken fiziki ve coğrafi koşullar, kültürel koşullar, kişisel özellikler yer ve zaman unsurlarına da dikkat etmek gerekmektedir. Değişen ve gelişen toplumuz için etik konulu araştırmalar sık sık tekrarlanmalı ve değişen toplumla birlikte etik ilkeler de güncellenmelidir. Güncelleme konusunda sadece öğretmenlerin eğitime alması değil tüm toplumun da buna katılması şart olmalıdır. Toplumların gelişiminde toplumsal kurallara dikkat etmenin büyük önemi vardır. Bu sebeple yerel bir alanda yapılmış bu tür çalışmaların çeşitlendirilip ulusal değerler ve etik değerleri günlük hayata entegre haline getirmenin önemli olduğu düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Aslan, A. E. ve ark. (2009). A Study on professional ethic perceptions of teachers and school principals. *European Journal of Educational Studies*. 1(3), 145- 173.
- Arslan, M. (2001). *İş ve Meslek Ahlakı*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Aydın, İ. (2006). Eğitim ve öğretimde etik. Pegem Akademi.
- Çelikten, M., Şanal, M. & Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(19), 207-237.

Harvey, E. (2004). Liderlik ve etik. *Executive Excellence*, 8(87), 23.

Hermond, D. (2005). Ethical leadership is not optional: how LPPs can help. *International Journal Of Scholarly Academic Intellectual Diversity-Electronic*, 8(1), 1-5.

Kırbaş, D. & Çevik, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri ve araştırma etiği*. Nobel Tıp Kitabevleri.

Köknel, Ö. (1996). *Bireysel ve toplumsal şiddet*. Altın Kitapları Yayıncılık.

Selimoğlu, S. K. (2006). Türk Muhasebe Uygulamalarında Etik. *Mali Çözüm Özel Sayı*, 437-456.

Torlak, Ö. (2001). Pazarlama Ahlakı: *Sosyal Sorumluluklar Ekseninde Pazarlama Kararları ve Tüketici Davranışları Analizi*. Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş.